

féle részében munkásokul csatlakoznak, nemesak egyesek, hanem a természettudományi társulatok is, melyek száma ott künn — miként tudjuk — olyan nagy, hogy ezt már némelyek meg is sokalják; megsokalják különösen napjainkban, mikor óriási erőfeszítések történnek bizonyos körök részéről, hogy a természettudományokat elnyomják, a napisajtóból kiküszöböljék, az iskolákban háttérbe szorítsák és a természettudományi ismeretek haszontalanságát, sőt állítólagos „csődjét” úton-útfélen hirdessék. Ez az utóbbi igyekezet azonban ott künn, daczára annak, hogy igen hatalmas emberek vezetnek, nem bírt még annyi eredményt felmutatni, mint Ausztriában és Magyarországon.

Magában nyugati Poroszországban a *Conwentz*-féle „*Merkbuch*” megjelenése óta 1900-ban nem kevesebb mint 40 olyan természeti emlékkincset kutattak föl, nagyrészt erdészek, tanárok stb., mely emlékek pusztítása kulturális veszteség volna. A többi porosz tartomány sem marad hátra. *Brandenburg* tartományban a berlini növénytanai társaság vállalkozott a megóvandó növénykomplexumok összeírására. A *hamburgi* területen *Brick* dr., az ottani növényvédelmi állomás vezetője, *Kassel*-ben az ottani természettudományi társulat, majnamelléki *Frankfurtban* a *Senckenberg*-féle természetvizsgáló társaság fogtak neki, hogy az ő vidékeik „*Merkbuch*”-jait elkészítsék, vagy legalább hasonló összeírásokat szerkesztszenek. *Keleti Poroszországban* a tartományi főnök küldött szét az erdészeti nevezetességek bejegyzésére szolgáló kérdőíveket és a beérkezetteket *Jentzsch* tanár dolgozta föl és már közzé is bocsátotta az ottani *Physikalisch-ökonomische Gesellschaft* kiadványainak VIII. kötetében, mindjárt illusztrációkat is csatolva munkájához. *Hesszen* nagyhercegségben a kormány utasította erdészeti közegeit, hogy a koruknál, szép növésüknél fogva, vagy történelmi nézőpontból nevezetes fákat, a kímélés elrendelhetése végett, jelentsék be.

Hasonló intézkedéseket indítottak meg *Braunschweigben* is. *Bajorországban* nemrég *Stützer* Fr. adott ki illusztrált munkát, melyben az összes bajor erdőségek legnevezetesebb fái ismertetve vannak, sőt ezek egyrészét az ő fotogrammjai képében be is mutatja a közönségnek.

Azok, kik a mozgalom élén állanak, tudják, hogy csupán az erdővel még nincs elvégezve a dolog. Mert a természet élő szervezetei nemesak az erdőt népesítik be, hanem a fátlan területeket is és ezek eltűnével maguk is elpusztulnak. Sőt talán a fátlan területek, a síkságok állatai és növényei még nagyobb veszélyében forognak a végső kipusztulásnak, mint az erdőségekben élők; mert az erdészet újabb szervezete már öntudatosan és törvények alapján dolgozik az esztelen irtás ellen, míg a fátlan területek ősi szerves formacsoportjai minden ellenőrzés nélkül estek eddig áldozatul ekének és ásonak. Ilyen területek, különösen északi Németországban, a *puszták* (*Heude*) és a *tözeglápok* (*Moore*). Ezek védelme érdekében a porosz földmívelési miniszter, *Hammerstein* báró, 1900 máj. 14-én leiratokat intézett illetékes szakértőkhöz, így a brémai természettudományi társulathoz és külön *Weber* dr.-hoz, a lép-kísérleti állomás botanikusához. Érdekes ennek a leiratnak a szövege és megpróbáljuk tartalmát magyar fordításban visszatenni.

„*Wetecamp* tanár, országgyűlési képviselő, kezdeményezése az érdekelt állami hatóságokat annak a kérdésnek tárgyalására indította, hogy minő intézkedések útján lehetne az utókor számára megmenteni egyrészt az állat- és növényvilágnak, másrészt magának a föld természet-eredeti felületalakulásainak ama különösen jellemző jelenségeit, melyeket a földfelület folyvást terjedő gazdasági kihasználása létük végalapjaiban kiirtással fenyeget.”

„Kérdésbe jó tehát az, hogy különféle jellemző talaj- és vegetáció-formákat a talajkulturából esetleg egészen

A rab- király szabadon.

(Fantasztikus állatregény.)

Írta: *Bárony István.*

(8. folytatás.)

Az elhagyatott.

Estefelé volt s a nagy hegyek sziklás orma a leszálló nap fényétől szinte égni látszott. Az ég derísen kéklött, de az erdei völgyek már egyetlen sugarat sem kaptak róla; azokban kezdődött az igazi, homályos este. Az a kevés felhő, ami itt-ott látszott a menybölt síkságán, tengerjáró bárkához hasonlított. Kis halászbárkához, melyet a vihar nagyon is kivert az óceánra s most eltévedve, tétovázva keresi a partot.

Két erdős hegyet messzenyúló öblös völgy kötött össze, amelyben a faóriások hallgatagon pihentek egymás mellett. A völgyben nem lehetett más neszt hallani, mint egy patak locogását, amint medrében a szikladarabokat esókolgatva, sietett ki, a távolos mezőség felé.

A föld itt dús volt nedvességben, növényéltető tulajdonságokban. A völgyek ezer esztendő óta szívták magokba a televény erejét és aczélosan, szívós akarattal igyekeztek felé, közelebb az élet ősforrásához, a naphoz.

Ez a vágy a legtöbb növényvel közös. A naphoz való szerelem benne van már a csirában s megmarad a legvénebb fa-mammutokban is. Ültess négy magas fal közé egy csemétét s meglátod, mily kétségbeesetten siet nőni szegény, hogy minél hamarabb kijusson az árnyékból a felséges nap elé. Ebben a katlanszerű széles völgyben is ezért nőttek talán oly magasra a fák. A rengeteg jellege volt ezen az erdőn.

Végét járta a nyár s a teljes fejlettség után itt-ott jelelt a lassú visszaesés, a fonnyadás, ami a füvek és kórók egy részét éretté tette a meghalásra. A legszebb fán is volt már elnyűtt, kihasznál, betegségtől megtámadott, rozsdafoltos levél. A makkfák alatt sok hullott makk hevert, amit a szél rázott le.

Most szélesend volt s az erdőn alig pihegett egy kis levegőáramlás. A csöndben úgy rémlett, mintha a patak medréről nemesak a rendes egyhangú locogás hallatszanék. Mintha időnkint lubiczkolna benne valami a kis vízesés tájékán.

Vaddisznó nem lehetett, mert az a csöndes, álló vízben szeret hencseregni s az erdőben ilyen is volt a katlanok fenekén. Szarvas nem lehetett, mert a szarvas sokkal óvatosabb, semhogy fölösleges módon csapjon lármát. Kisebb állat pedig ekkora csapkodást, lubiczkolást nem művelhetett.

Hóhéznak, a vén hiúznak, nem hagyott nyugtot a kíváncsiság. Hátha mégis Agyaras nemzetségének valamelyik kövér fiatal tagja mulatozik ott? Hajh, ha azt hirtelen, titokban megfojthatná!... A macskafajbeliek nesztelenségével csúszott végig a sűrűsége s azután a faóriások közt folyvást földötet keresve, közeledett a vízeséshez.

Amint a medenczeszerű hajlat szélén kibukkant, megdöbbenve állt meg. A vízben egy fekete óriás nyugtalankodott; lelebukott, meg újra kiemelkedett s ilyenkor gyér és vörösbe árnyaló sötét szőrrel borított testrészeiről úgy hullott csöppenként a víz, mintha az eső esett volna.

Hóhér csak nézte egy darabig a különös fürdést s így szólta magában: — Ime a „*Czár*”, akinek az a híre, hogy még az oroszfiával is megverekszik. Ő gorillasága bátorságát kedvem volna kissé próbára tenni.

kivonjunk, sőt czélszerű intézkedésekkel azt is meggátoljuk, hogy közvetlen szomszédságuk talajművelése olyan visszahatást gyakoroljon rájuk, melynek befolyása alatt őseredeti jellegüket elveszíthetnék.

Itt tehát nem csupán arról van szó, hogy egyes területeket jellemző természetes formájukban megtartsanak, hanem arról is, hogy ezeknek a védendő területeknek szomszédságában is megtöltsanak olyan művelési módokat, melyek a védelem eredményét kockáztathatják. Ez az utóbbi intézkedés különösen a vizekre vonatkozik. Például a hód, mely Németországban még nem halt ki, csak úgy menthető meg, ha nemcsak tulajdonképeni lakóhelyét óvják meg a vízszabályozástól, hanem arra is ügyelnek, hogy a közvetlen szomszédságban se történjék olyasmi, mely a hódtelepek vizállását megzavarhatná. A tiszafával (*Taxus baccata*) ugyanígy vannak. Egyes éjszakknémet, még megmaradt tiszafakolóniák fölött valósággal Damokles kardja függ. Mert ez a kiháló faját ott tenyészik legbujábban, ahol a talaj állandóan nedves. Egyik legszebb tiszafaállabuk szomszédságában tó van és ha ezt a tavat lecsapolják, a tiszafakolónia végórája is megkondul. Már kérvényt is nyújtottak be a tó lecsapolhatása végett; de a lecsapolásból ezentúl nem lehet semmi.

1900 május és június hónapjaiban úgy a brémai természetndományi társulat, mint Weber dr. főzöveggyártó, beadták válaszaikat a földművelésügyi miniszterhez és e jelentéseik társulatuk kiadványai közt *Über die Herstellung von Naturschutzgebieten in Deutschland* (Védett természetes területek létesítéséről Németországban) címmel külön is kinyomatták. Mivel ebben már általánosabb, az összes természet-életre vonatkozó javaslatok vannak letéve, főbb pontjaikat ismertetem. A társulat elvileg kijelenti, hogy „azt az alap gondolatot, melynél fogva a jellemző természeti emlékeket (*Naturdenkmäler*) megfelelő nagy és czélszerű módon hatá-

rolt területeken örök időkre föntartsák és az utókornak örökségül hagyják, a lehető legmelegebben pártolja.“ „Megtartásuk a tudomány, művészet és népművelődésre nézve egyaránt fontos, míg elpusztulásuk következtében az ország területe egyre kietlenebbé válnék.“ Az adminisztrációt illetőleg hozzáteszik: „A kérdéses területeket és tárgyakat az államnak tulajdonául kell megszerezni. A kormányt továbbá törvény útján kell fölhatalmazni, hogy a magántulajdonban maradó efféle tárgyakat is megvédhesse az elpusztítástól vagy mélyebre nyúló átalakításoktól. A megóvandó kincsek kezelése, illetve a fölöttük való felügyelet legezészerűbben az erdészeti hatóságokra lenne bízandó, míg a legfelső, e téren való vezetést egy külön miniszteriális bizottságra kellene ruházni. Ezt a bizottságot közigazgatási hivatalnokokból és a tudomány embereiből kell megalkotni.“

(Vége következik.)

Sajó Károly.

A sárkány.

(Folyt. és vége.)

Szigfrid, a nyughatatlan vérű holland királyfi, elmegy világot próbálni, útja egy kovácshoz viszi, ki a szemrevaló legényt műhelyébe fogadja. Szigfridnek első dolga, hogy akkorát üt a kalapáccsal az üllőre, hogy az besüljed a földbe. Megharagszik a mester s nekimegy a legénynek, ez azonban vele együtt az egész műhelyét úgy helybenhagyja, hogy ugyancsak. Látva a mester, hogy nem jó vége lesz a dolognak, színleg kibékül Szigfriddel s megmutatva neki a nagy erdőt, elküldi, hogy amott a nagy hársfa tövében lakó szénégetőtől hozzon egy zsák szenet. Elmegy Szigfrid; ám a hársfa tövében levő barlangban nem holmi jámbor szénégetőre, hanem egy rémitő nagy sárkányra talál, mely meglátva őt, bősziúten nekirohan és szét akarja tépni. Szigfrid nem sokat gondolkozik, hanem a kezeügyébe eső fákat kirohantatva, rádobálja a sárkányra s meggyújtva azokat, elé-

Az óriás majom megint elnyújtózott azon a lapos sziklán, amelyre felülről félföldnyi magasságból, mérsékelt eséssel ömlött a gyöngyös patakviz. Szemmel láthatólag kéjelgett. Halk, megelégedett dörmögést hallatott.

De csak rövid ideig maradt egy helyben, mert ambar távolról sem volt a patak olyan hideg, mint a hegyi esermelyek és források, még sem állta a nagy majom sokáig ezt a hűvösséget, amihez képest a Kongó vize valóságos meleg fürdőt kínált valaha neki.

Az ezredéves fák közt rekedt, riasztó, rövid nyávogás hangzott; félig vakkanás, félig ordítás, ahogy néha a szerelmes puma szólongatja a társát.

A Czar, mintha villanyos ütés érte volna, felugrott s egyetlen szökéssel kint volt a parton. Jobbjával hatalmas, bunkósvégű husángot markolt; baljával pedig gyanakodva, indulatosan ütött egy párt széles mellére, amely kongott bele. Kis szeme fürgén járt ide-oda, borzasztó állkapcsát összecsatogtatta. Egész lényén rendkívül gyorsan feltámadt düh ömlött el. Hóhér nem is merte rögtön megmutatni magát. A bolond majom az első ingerültség hevében úgy vághatná hozzá a husángját, hogy eltörné valamijét, agyon is üthetné. Csak amikor percekig tartó hallgatás után látta, hogy a Czar megnyugszik s már nem villog úgy a szeme, mert megszólna a vastag fa mögött.

— Barátom, gorilla, ne légy izgatott, — én vagyok itt.

A Czar felröfönt: — Ki az az én? Ebadta! hogy mertél az imént megzavarni? (S megint megcsatogtatta a fogát.)

— Ne haragudjál Czar, kegyelmes jó uram, kezdte Hóhér. Azt gondoltam, kedves lesz neked az ismerős hang, aminőt annyit hallhattál régi hazád rengetegeiben.

— Régi hazám?! . . . ismételte a gorilla kissé ellágyultan, de egyszersmind fitymálással is nézve az épen előbújó hiúzra. — Mit tudhasz te arról. Ott a hozzá hasonló törpéknek „hallgass“ a nevék. Ott a párdueznál kezdődik az úr, a többi csöcselék nép. De egy jó párduez annyi, mint tíz hiúz.

— Nono, kérlek, tán nagyon is becsmérelsz. Nem vagyok-e én az oroszlan rokona?

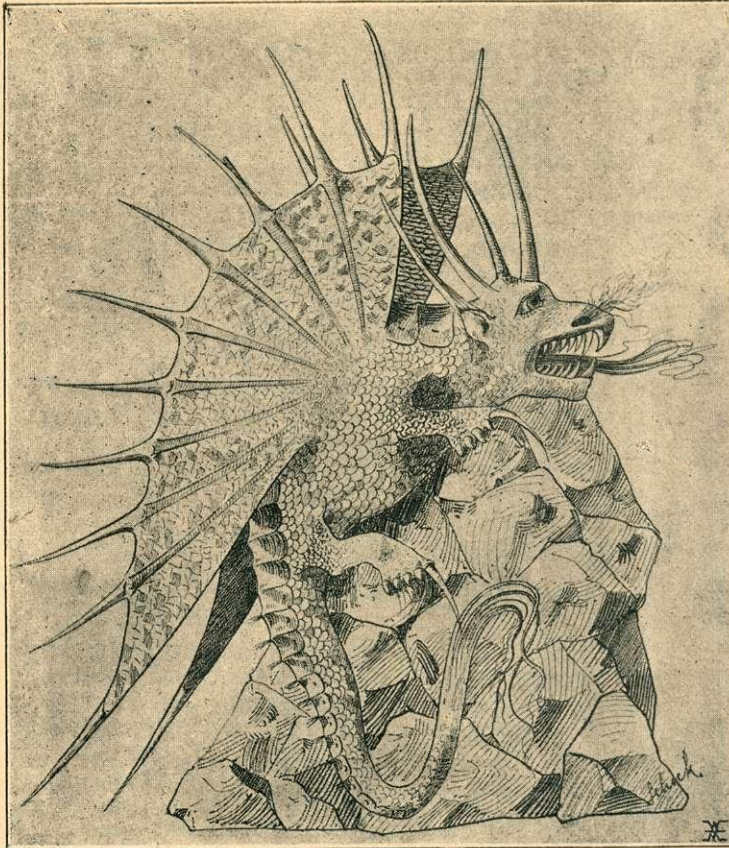
— Mit bánom én, ha amellet gyöngye vagy. Különb az oroszlanról sem sokat tudok. A mi utaink ritkán találkoznak. Az oroszlanoknak inkább a bozót kell, amely síkságokat környez. Az ő prédája ott van. A nagy rengetegben oroszlanmódra vadászni nem lehet. Én ellenben az őserdőt szeretem. Én a járhatatlan sűrűséget is tudom járni. Én a pusztaságtól, sivatagtól fázom. De az oroszlant becsülöm, mert bátor. Ti többiek mindnyájan csak leskelődni, orvul támadni tudtok. Még a tigris is. Az oroszlan az egyetlen mindnyájatok között, aki felordítja a világot, amikor vadászatra indul.

A nap lement volt ekközben s az este árnyéka észrevétlenül takarta be az erdőt. Messziről mély, döngő ordítás hallatszott, amelyet a hegyek bűgő visszhanggal ismételtek.

— Hallod?! . . .

Ezt a gorilla mondta. Ő is, a hiúz is abba az irányba nézett. A Czar halkán folytatta. — A király ime indul. Ma korábban, mint máskor. Amióta a „Csikos fojtogató“ ezen a vidéken bolyong, sokkal nyugtalanabb a király, mint azelőtt.

— Azt mondtad az imént, hogy a király inkább szabad térségek környékét szereti, ahol kényelmesebben vadászhat. Mit keres akkor ebben az erdőben? kérdezte a hiúz.

geti a „bestiát“. Hát, amint nézi a sárkányt, hogy hogyan ég, egyszer csak látja, hogy ugyancsak folyik ám a bestiának a leve . . . Belemártja az ujját s észreveszi, hogy megkeményedik ám tőle az ujjabőre, nosza, nekivetkőzik s fogja magát, bekeni egész testét sárkányszírral. Nehány percz alatt kész „Csontos Szigfrid“ lesz belőle. Egész teste

be volt vonva áttörhetlen pánczéllal. Am, időközben egy hársfalevél hull a vállára, e levéllel takart testrésze nem jut sárkányszír s így ott megsebezhető maradt. Ekként felvértezve, megy a világba. Útja a rajnamelletti Vormsba viszi, itt meghallja, hogy Gibald király leányát, a szépséges Florigundát elrabolta egy tüzes sárkány s hegyvölgyön keresztül a „Sárkányvárba“ repült vele, hová — mint mondják — még a madár se juthat. Szigfrid azonban megszabadítására vállalkozik. Utra kel és sok-sok veszedelmes kaland után a pánczélos vitézt legyőzve, oroszlánokkal és medvékkel megverekedve, Egwald király nyolcezer törpéje segedelmével leveri a rettenetes Volgramber óriást, kinél a sárkányvár kulcsai vannak; a szegény királyleány előtt megjelenik, mikor azután csillapíthatlan szerelem gyullad a szívükben. Am, az édes pástorórárt iszonyatos zúgás zavarja meg; jön a szörnyű sárkány és kilencz „sárkánykölyök“ utána. Az öreg bestia mérgében három ölnyre okádja a tüzet, még a kőszikla is megtüzesedik tőle. Nekirepül a sziklának úgy, hogy az egyszerre szétpattanik s ráveti magát Szigfridre. Oly ütközet keletkezett köztük s oly keményen viaskodtak, hogy még a föld is remegett belé. A sárkány körmeivel elveszi Szigfrid paizsát s úgy szórja a tüzet a torkából s oly meleget áraszt, hogy már a sziklák is kezdetek forrók lenni s Szigfrid testéről patakokban szakadt az izzadság. A kis sárkányok és a törpék látván a rettentő viadalt, mind szétszaladtak. Már nem állhatta ki Szigfrid sem a meleget, mert „csontos bőre igen megereszkedett“, befutott hát az ájuldozó Florigunda barlangjába. Mialatt az öreg sárkány a kilencz kis sárkányt visszahívja, az alatt Szigfrid bőre is újra megkeményedik és oda se nézve a sok „fene bestiának“, bátran kijön a barlangból és oly erővel ront megint a „fősárkányra“, hogy az ifjú sárkányok ismét kilenczfelé szaladtak; az öreggel azonban ugyancsak meggyúlt a baja, úgy okádta a lángot, hogy alig bírt a lábán állni a szegény Szigfrid, „közel volt az elkábuláshoz“ és megint kezdett a bőre is megereszkedni. A sárkány meg fogja magát s a vitéz ellen kanyarítja a farkát, le akarja vele rántani a szikláról. Am Szigfrid nem hagyja ennyire jutni a dolgot, összeszedi magát és olyat vág a bestia farkára, hogy

— Ostoba vagy, szólt a gorilla, vállat vonva. A nyugalmat a király is szereti. Hol talál olyat, mint a rengetegben? Mi neki egy pár mértföldnyi séta, amikor innen kimegy, vagy ide visszatér? Most is jó egy mértföldnyire van tőlünk; alkalmasint a vörös domb oldalán, ahol az őserdő kezdődik. Ismerem azt a helyet. Halálos unalmamban felfedező utakra járogatok. Sok ott a boróka, meg a sűrű, fiatal fenyves. Annak az alja tiszta és árnyékos. Királynak való pihenőhely.

A beszélgetést hosszan elnyújtott síró-jajgató hang zavarta meg. A Czár felhőrront. Már megint ez az izé . . . hogy is hívjátok? . . . ez a buta bagoly óbégat ennyire, ez a . . .

— Rém, — segítette ki Hóhér.

— Utálom, szólt a Czár. Minden álmomat megzavarja. Hogy az ördögbe lehet valaki örökké ilyen siránkozó. Nekem csak több okom volna rá . . .

— Neked, kegyelmes úr? Ugyan mi szomorúságod lehetne teneked? Erős vagy, mint két medve összevéve.

A gorilla kiegyenesedett s megsuhogtatta a kezében levő füttykőst. A levegőben ziháló zúgás hallatszott attól. Erős vagyok, az igaz; de van-e fogalmad arról a remeteségről, amiben én élek? Tinektek vannak testvéreitek, rokonaitok, barátaitok és ellenségeitek. Minddel van dolgotok, amivel az időt agyonüthetitek. En egymagam vagyok. Atyámfia egyetlenegy sincs itt; még csak egy maki majmocska sincs, akit társul magam mellé vehetnék. Régi hazámban feleségem volt és gyermekem, akiknek fészket építettem a vén fákon, magam pedig ott háltam a földön, a fához támaszkodva. Egyszer özvegyen maradtam; akkor sokáig így voltam, ahogy most, egyedül. Mindenkit kerültem. A

mély rengetegek örökké gyászos homályát bújtam. De tudtam, hogy csak akarnom kell s visszatérhetek társaimhoz, új nőt kereshetek. S a rengetegben is rá-rábukkantam valamelyik távoli rokonomra, teljesen egymagamra mégsem voltam tehát. Pedig mondom neked, ez az erdő kismiska ahhoz képest, amelyben én laktam. Itt ritka az olyan völgy, ahová vagy a messziről jövő harangszó, vagy legalább a hegyi pástor kürtje el ne hallatszanék. En ezt megszokni sosem tudom. Csak bolygok, búvok, kutatok folytonosan; egy öklömnnyi állat sincs, amelyikkel a „befelé-nyelvet“ beszélhetem. Néha önmagammal monologizálok, vagy álmomban beszélek. Olyankor felriadok és sokáig fülelek, lesem, hogy ugyan ki szólt hozzám? Kedves gyümölcsfáim sehol sincsenek; makkon meg bogyon élek, mint a disznó, meg a medve; csigával lakom jól néha, mint valami fogatlan remete. Még csak nem is vadászom; örömettem abban nem találok. Terített asztalokhoz voltam szokva. Hallom néha a ti mozgástokat, olyankor dühös vagyok rátok, hogy mit háborgattok. En titeket sohasem kereslek. De jaj nektek, ha utamat álljátok!! . . .

Felhőrront s önmagát ingerelve dühre, verte, döngette a mellét.

A hiúz hátracsapta a fülét, sziszegett és elugrott melőle. Készen volt rá, hogy odább álljon.

Ekkor megint megszólalt a bagoly; most közelebb volt s jól lehetett érteni a szavát:

— Hej! — hej! jajongott, — a király parancsát hozom tinektek esti és éjjeli négy lábú szabadok, ide hallgassatok! — En vagyok a hang, de a király beszél. Úgy! úgy! A „befelé-nyelv“ ezentúl el van tiltva a nyilvánosság előtt; ott csak a „kifelé-nyelv“ szabad használatotok. Ha két egy-